

իրեն ներկայանալու պատիւն ունեցանք, և ըրած պատուասիրական ընդունելութեանը համար խնդամիտ սրտիւ կմատուցանեմք իրեն աստէն մեր շնորհապարտ գոնութիւնը : Բարեհաճեցաւ յայտնել մեզ վերստին մեր Վէհապատ. Ինքնակալին հայրախնամ փոյրը իզարգացումն դպրոցաց Ազգիս Հայոց և առանձինն մեր վարժարանին. « Առատագուր Ինքնակալին մեծ բաղձանքն այն է, ըսաւ, որ իւր հպատակաց որդիքն Երոպական բաղարակրութեանը վարժին և հաստատուն ու բազմատեսակ գիտութիւններ ձեռք բերեն : »

Բարձրապատիւ Իշխանը մտադիւր սիրով լսեց Վարժարանիս յոռաշաղկմ վիճակը, և հաճեցաւ զմեզ խրախուսել որ կարօտութիւն մը ունեցած ժամանակինս համարձակ իւր պաշտպանութեանը դիմենք : Մեր ու վարժարանիս վրայ ցուցուցած այս սերը մեր սիրտը գորովեցին. և մեծապէս շնորհակալ էմք մեր վարժարանը այցելութեան գալու խոստմանը՝ զոր պիտի կատարէ բաղարակական զբաղմունքին քիչ մը պարապ որ գտնէ : Այս պատիւը խնդութեամբ պիտի լեցունէ զմեզ, և մեր աշակերտացը պիտի ըլլայ հզօր խրախուս :

lence lors de son arrivée à Paris, et nous sommes heureux de pouvoir lui témoigner ici toute notre gratitude pour son bienveillant accueil. Fuad-Pacha a daigné nous confirmer une fois de plus l'assurance de la sollicitude toute paternelle avec laquelle notre Très-Gracieux Souverain, S. M. le Sultan, s'intéresse à la prospérité de nos Écoles arméniennes et de notre Collège en particulier. « Le plus grand désir de Sa Majesté, nous disait-il, est de voir la génération nouvelle se façonner aux usages de la civilisation européenne et acquérir des connaissances solides et variées. »

Son Excellence a pris un vif intérêt aux résultats que nous avons déjà obtenus et a eu la bonté de nous engager à recourir, au besoin, à sa protection. Ces témoignages de sa vive sympathie nous ont vivement touché; mais ce dont nous devons remercier le plus Son Excellence, c'est sa promesse de venir visiter notre établissement dès que les préoccupations de la politique lui laisseront quelque loisir. Cet honneur nous comblera de joie et sera pour nos élèves le plus puissant de tous les encouragements.

Կ Ե Ն Յ Ա Ղ Օ Գ Ո Ւ Տ Բ Ա Ն Ք

Գ Թ Ո Ւ Թ Ի Ն Ն

ԳԹՈՒԹԻՒՆԸ ԱՍՏՈՒԾՄԷ ԿՈՒԳԱՅ. զայս անա ուզած է ճարտար նկարիչը մեր դիմացի սրտաշարժ պատկերին մէջ ներկայացունել : Ընդհանրապէս Գրութեան պատկերը ողորմութիւն տուող մարդով մը կհասկըցունեն նկարիչք և արձանագործք : Բայց Լանտէլ՝ որ մեր պատկերին նեղիւնակն է, ուզեր է ցուցընել քէ Գրութիւնն աստուածային բարութեան բղխմունքն է, որ զմարդիկ իրարու հետ կկապէ :

Հոս գրութիւնը չորս տղու մէջ նստած է, որով իր վսեմ գործունէութեան այլեւայլ գործքերը կերևան : Չախ կողմը տղայ մը կեցած է՝ զոր նա լուսաւորէ լուսովն կրթութեան. քիչ մը վարը պըզտիկ աղջիկ մը՝ կշանայ ինքզինքը ծածկել այն լարերովը՝ զոր Գրութիւնն է իրեն վրայ ձգեր. աջ կողմն կտեսնես աղուոր տղայ մը՝ որուն սիրտը ինքն իսկ Գրութիւն իւր բոցովն է ջեռուցեր, և որ հիւանդ ու անօգնական մնացած որբ տղայ մը կբաշէ առ նա, որ անոր մայրենի խնամքը կարենայ ինքն ետ վայելել :

Այսպէս անա եղբայրութեան, կրթութեան ու Ամօթխածութեան շնորհափայլ անձնաւորութիւններէ պար առեալ, Գրութիւնը աջուրներն երկինք կվերցունէ ու կարծես քէ իւր երկրիս վրայ ունեցած երեք տեսակ պաշտամանը բացայայտութիւնը կուգեիմացունել : Առ Աստուած առաքէ՝ որ ինչ յԱստուծոյ կուգայ, ու կկրկնէ այս վսեմ խօսքերը, զոր նա յօրէնս ետ աշխարհի. *Սիրեցեք զիմաստն*. Սիրեցեք, կրսէ, սիրեցեք մեկզմեկ :

Եւ իրացընէ, ո՞չ ապաքէն ամենայն ինչ այս պարզ պատուիրանիս մէջն է : Ընկերութիւն մը որուն հիմը Սիրոյ վրայ չէ՝ չկրնար հաստատուն մնալ : Շահակցութիւնը՝ շարժուն կապ մըն է, վասընզի շահ բռածդ փոփոխական ինչ է. Բանը՝ (խելքը) անստոյգ կանոն մըն է, վասնզի բանը կայացի ու կմօլորի. Դաշնակցութիւնը տկար պատենչ մի է, վասնզի կրքերը պատրաստ են միշտ դաշինքն աւերելու պատուելու : Գրութիւնը, այսինքն Աւրն է միայն որ զո՞ եւ իցէ միութիւն յախտենական կրնէ, իւր ամօր՝ անբակտելի

և անուշ շղթայովը: Անձնանուիրութիւնը՝ Սիրոյ
ձեռքով մեզի գովելի փառասիրութիւն մը կերե-
ւայ, բնկերոջ համար զո՞ն մը ընելը՝ սրտերնուս
ուրախութիւն կրերէ. կենաց վախճանը՝ մեզմէ

ուրիշներուն կանցնի, այն ասուն ամենայն ինչ
ղիւրին կուգայ, ամենայն ինչ ախորժելի. ինչո՞ւ.
վասնզի կսիրեմք:

Բայց ինչպէս կրնայ այս Սէրը վառ մնալ ու

ԳԹՈՒԹԻՒՆ. — LA CHARITÉ.

յառաջ երբալ՝ մինչեւ որ բուն իւր յախտնական
աղբիւրէն չգայ ու չիջնայ: Սուրբն Յովնանեւ
անտարանիչ երբ որ ըսաւ քե *Սիրն Աստուծ մէ կու-
գայ*՝ ցուցնել ուզեց քե. զեւ մը պէտքէ որ իւր

աղբիւրէն ըղխի: Եւ իրաւցընէ. ինչ է մարդկային
եղբայրակցութիւնը՝ երբ ոչ ամենամեծ բարիք մը
Անոր՝ որ զամենայն ինչ ստեղծեց իր գրութեամբ.
Որպէսզի կարենամք մեկու մը *եղբայր իմ* կանչել.

պէտք է որ նախ Աստուծոյ կարեւորութիւնը ըսել. Հնչր խմ: Ինքն է որ գմեղ մեկմեկու ազգական բրաւ, ուստի եւ իրեն համար է որ մեկգմեկ կսիրեմք:

Թարգմանեաց

ԿԱՐԱՊԵՏ ԵԱՅՄԱՅԵԱՆ
Աշակերտ Հայկազեան Վարժարանին.

ՅՈՒՆԻՍ ԱՄՍՈՅՆ ԸՆՏԱՆԻ ԱՍՏՂԱԲԱՇԽՈՒԹԻՒՆԸ.

Երկիրս արեւուն չորս կողմը կ'առնայ կրտսեր. բայց ասով պէտք է կարծել քէ արեւը մէջտեղը կեցած ըլլայ, ու երկիրս իբրեւ կեդրոնի մը վրայ աղուոր բոլորակ շրջան մը ձեւացընէ. հապա հակարաձեւ. անհաւասար շրջան մըն է: Ասկէց կ'ենտեւի որ երկիրս՝ այս շրջանին վրայ գտնուած տեղւոյն համեմատ երբեմն տեւի երբեմն քիչ արեւուն կ'առնայ:

Այն կէտը՝ ուր երկիրս ամենէն տեւի արեւուն մօտ հասնած ըլլայ՝ կրտսի քէ արեւը երկրամերձ կ'են է. իսկ երբ ասոր հակառակն է՝ կրտսի քէ արեւը իւր հեռակէտն է:

Յուլիս ամիսը արեւուն հեռակէտն է. վասնզի այս ամսոյն Յին, կեսօրուան ժամը 4, 55 վայրկեանին՝ երկիրս իր շրջանին ամենէն հեռու կ'ենտի վրայ է: Երկիրս արեւուն ունեցած միջին հեռաւորութիւնը գրեթէ 38 միլիոն փարսախ է. (միջ փարսախը 4 հազարամերձ կամ քիլոմէր է): Յուլիսի Յին 39 միլիոն փարսախ հեռացած ըլլայ. ըսել է՝ միջին հեռաւորութենէն գրեթէ 1 միլիոն տեւի:

Այս լսելով պիտի զարմանաս քէ ինչպէս ըլլայ, մենք տաքութիւնը արեւուն կ'առնուիմք. յուլիսը ամենէն տաք՝ ամիսն է. ուրեմն ինչպէս կրնայ ըլլալ որ այս ամսուան մէջ երկիրս արեւուն ամենէն հեռու պտտուած միջոցն ըլլայ: — Իրաւ է. գմեղ տաքընողը արեւուն ճառագայթներն են, բայց իրենց տաքութեան առաւելութիւնը չէ քէ տեւի մօտ ըլլալէն կ'ախտի՝ հապա շիտակ հասնելէ: Իսկ երբ քովընտի զարնէ՝ քէ եւ միլիոն մը փարսախ տեւի մօտ եղած ըլլածք՝ սակայն տեւի քիչ տաքութիւն կ'ընդունիմք. ինչպէս դիմիտներն եւ յունուար ամիսներուն մէջ:

Լուսանկարով (photographie) եղած փորձերը ցայտնադէս ցցուցին քէ արեւուն հասարակածին գօտիին տաքութիւնը շատ տեւի բարձր է քան քէ բնականութեւնը. եւ որովհետեւ արեւը միշտ նոյն գօտին մեզի չ'զարձընէր, հապա երբեմն շիտակ հասարակածին գօտիի ճառագայթները կ'ըրկէ, երբեմն ալ իր բնեւոր մեզի կ'զարձընէ, անոր համար ալ մեր զգացած տաքութիւնն եւս կ'փոփոխի. ըսել է՝ երբ տեւի բնեւորն ճառագայթներն են զոր կ'ընդունիմք՝ կ'ըլլայ մեզի ձմեռ. իսկ երբ արեւուն ամենէն տաք գօտիներէն կ'ընտրէ. Ամառն ենք:

Օրացուցիչ մէջ որ նայիս՝ այս ամսոյն գիտելիքներուն մէջ կ'կարդաս. Աւուր՝ Շնիկ ասեղնը, որ ըսել է տարւոյն ամենէն տաք օրերը: Ասիկա հնուցմէ մնացած գիտողութիւն մըն է. զոր նոր աստղաբաշխներն ալ դիտեցին գտան որ իրաւ է. բայց քէ որ օրն է ամենէն տաք օրը, ասոր վրայ երկու կարծիք ըրին, տմանք յուլիսի 14 է կրտսն, այլք՝ 28ը: Իսկ Շնիկին օրերը ճշդեցին գտան որ 24էն կ'սկսին կերբան մինչեւ Օգոստոսի 26ը: Աւաթի սրբազնեցին հինքուն գիտողութիւնը, որ յուլիսի 22էն սկսեցին համարել մինչեւ Օգոստոսի 23ը: Ասով կ'իմանաս որ օրացուցին մէջինը ճիշդ չէ, որ Շնիկին օրերուն սկիզբը կրնէ յուլիսի 29ին, ու վերջը՝ Օգոստոսի Յին:

Չարմանք չէ որ հինքեր փափագին որ Շնիկին օրերը քիչ ըլլային, վասնզի այս օրերը իրենց համար անաւոր օրեր էին. Հիպոկրատայ ու Պլինիոսի որ հաւատանք՝ այս օրերուն մէջ ծովը կ'ուռուկուռ կ'ուռայ. գետինն ամենէն խոր շտեմարանին մէջն ալ չ'զիմանար կ'ըրալիս. շունքը կ'կատողին, մարդուս մաղքը կ'ըրաւ, եւ մարդ ալ կ'եղանին ալ ուսէ ընկած կ'մնան: Այս ծիծաղելի աւելորդապաշտութեանց վրայ այնչափ համոզուած էին Հռոմէացիք՝ որ Շնիկ օրերուն զմարդութենէն ազատելու համար կարմիր շուն մը կ'ընտրէին:

Բայց Շնիկին գիտը Հռոմէացիքոց չէ: Եզրիտացիք եղան առաջին որ դիտեցին տեսան Միւս-Շուն համաստեղութեան

Շնիկ աստղը այս ամսոյն մէջ արեւուն հետ մեկտեղ կ'ըլլէ. ու մեկտեղ ալ կ'մտնէ, ըսին քէ այս երկուս աստեղաց ճառագայթներուն լծորդութենէն ամեն ձախորդութիւն պիտի հասնի երկրիս վրայ: — Ենթադրեալ որ ասոնց բաժինն համեմատ իրաւացընէ Շնիկը մեզի տաքութիւն ազդելու յատկութիւնն ունենար, բայց այս տաքութիւնը պէտք էր որ աւելի զգային հարաւային կիսագնդին բնակիչքն, քան քէ մեր. որովհետեւ Շնիկը՝ հասարակածին անդիւս, կողմը հարաւային կիսագնդին վրայ կ'ընայ. բայց ելիր նայէ որ անոնք ալ այս ամսոյն մէջ սաստիկ ձմեռուան մէջ կ'ստանան: Շնիկը չէ որ, բոլոր աստղերն ալ մեկտեղ զան՝ զեռ երկրիս վրայ ազդեցութիւն մը չ'են կրնար ընել, այնչափ հեռի են մեզմէ:

Այս բաններս քէ որ բաւական չ'են քոս միտքը համոզելու, ու զեռ կ'ախտնաս Շնիկին համարաւոր օրերէն, այս ալ բնած որ հիմա քէ եւ Շնիկին անունը զեռ յուլիսի մէջ մնացած է. բայց Շնիկին արեւուն հետ լծորդութիւնը հիմա ետ մնացած ու յունիս ամսոյն մէջ ընկած է. եւ դու ալ զիտես որ յունիսի մէջ յուլիսի տաքութիւնը չ'ընէր:

Բայց մէք քանի մը գետնիք ալ բնած յուլիսի վրայ: Այս ամսոյն մէջ արեւը միշտ մեր հիւսիսային կիսագնդին վրան է. բայց 20ին երկուորեկաց համաստեղութենէն Խեցզետի արեւադարձը հասնելն ետեւ դէպ ինասարակած մեծաքալ ետ ետ կ'երբայ: Յունիսի վերջի ինը օրերուն մէջ բոլոր բոլոր չորս վայրկեան կ'կարճեան օրերը. իսկ յուլիսի մէջ՝ ժամ մը աւելի, 51ին՝ օրը 45 ժամ է: Արեւը՝ հիւսիսային լայնութեան 48 աստիճանին վրայ է մայիսի 13ին պէս:

Օրերը իրաւ կ'կարճեան, բայց յուլիսի գիշերներն ալ ոչ ինչ ընդ հատ զեղեցիկ են եւս ակտրոնիկ, մանաւանդ քէ եւ փափագելի իրենց բերած անուշ գովութեամբը: Երկինքն ալ միշտուր աղուոր աստղերով կ'ընդողջայ: — Համաստեղութեանց մէջ այս ամսոյն մեզի տեսանելի եղողներն են Հիւսիսային-Պատկը. Յճն ու Կարիճ որ առաջ կ'երբան, քիչ մը հեռուն ցանկալի-Բնարն իւր զաշնակաւոր ձայնին տեղ անոյշ լոյսը մեզի կ'ընդացընէ. Արծիւը իւր կապուտակազեղ Արայր աստղով մեզի կ'նայի, ու Աղեղնաւորն ալ իր շողողուն խմբովն ու գեղափայլ միզամաճնեղովը հորիզոնին ծայրը կ'ազատնայ:

Իսկ մեծ մուրակներէն երկուքը միայն պարզ աչքի կ'երեւան: Արեւուն մտնելն քիչ մը վերջը՝ իրեն քովընտի Դիւերա-վառը դուրս կ'ըլլէ, ու ակտրոնիկ մտածմունքներով կ'ընցընէ զմեզ այն երեկոյեան պատգամաբերը. բայց սոսնս որ իւր ամենէն տեւի փայլուն փափկուն ժամանակը չէ հիմայ. զի տակով որ նայիս՝ պատճառը կ'իմանաս. վասնզի իւր սկաւառակին երկու տասներորդը մութի մէջն են:

Մեկալ մուրակը Հրատն է՝ որ Կոյս համաստեղութեան մէջ կ'ըրեւայ. Կարճին առջեւն. 21ին ժամը 7, 14 վայրկեանին միջօրեայէն կ'անցնի ու 11ին 57 վ. կ'մտնայ:

Երեւակն ալ յուլիսի մէջերը կ'սկսի աներեւոյթ ըլլալ արեւուն ճառագայթիցը մէջ կ'ընտուլով: Բայց երեւակին կորըստանալը վրայ շատ չ'անցնիր կուգայ Լուսնեազ իւր պայծառափայլ լուսովը զմեզ գոռարձացընելու, ու կ'առաջնորդէ մեզ մարքերնուս մէջէն տեսնել տեսով խորհրդածութիւններն ընելու իր ու իրեն նման ազուոր ու մեծայտոյր մուրակաց ճակատագրին վրայ:

Սպասեմք այն օրերուն, որքիչ անգամուն բողբոլ այն անտառն ընելիք խորհրդածութիւններն ալ:

ՀԱՆԵԼՈՒԿ.

Կենդանի մը կուգամ,
Բայց կ'ենք շունիմ.
Ուր ու ուղեմ ճէ կ'ըլլամ,
Հօգի չունիմ.

Ում ճէն ուղեմ կ'ըլլայիմ,
Բայց ճայն չունիմ.
Անկն հարցման պատասխանիմ,
Բայց մեզ ալ չեմ.

Ուրեմն ինչ էմ:

ՅՈՒՆԻՍԻ Հանելուկը եր'նմի(պատեմ) որ զարմանալի ծաղիկով ծառն է. զոր ետեւի կողմէն կ'արդարձի՝ կ'ըլլայ ՇՈՒՆ՝ որ է արեւի պատկանցին: Դիւսալու է որ Ու Ն Ի Հայնմարտինը երբ քովէ քով զան՝ հանած Ու Հայնմարտինը պարզ ձայնաւոր գրի մը ձայն է, ինչպէս է նաեւ Լապին, Ինչպէս է Եւ Սպանիէն լեզուաց մէջ (ս). ուստի քէ ստեղծէն քէ ետեւէն պէտք է որ Ու Հայնմարտինը ձայնալի լայնագրու մէջ: